

УДК 930:253:929Полевик

Н. М. ЛОБАНОВА*

ДОКУМЕНТИ ОСОБОВОГО ФОНДУ ФОЛЬКЛОРИСТА ВАСИЛЯ ПОЛЕВИКА У ДЕРЖАВНОМУ АРХІВІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Характеризуються документи з особового фонду Василя Полевика та подаються його біографічні дані.

Ключові слова: В. І. Полевик; с. Займище; художня самодіяльність.

Подвижник колекціонерства, збирання, збереження й пропаганди пісенної спадщини Придесення, людина дивовижної краси і щедрості, гармонійності і цілності, безмежної закоханості у свій рідний край і його фольклорні скарби – це все про Василя Івановича Полевика, особовий фонд якого зберігається в Державному архіві Чернігівської області.

В. І. Полевик народився у с. Займище Щорського району Чернігівської області в 1925 році. Заслужений працівник культури, лауреат обласних премій ім. Г. Верьовки та Б. Грінченка, Фонду культури. З його ім'ям пов'язані найвищі злети займищанських хористів і ще десятків самодіяльних ансамблів і хорів Чернігівщини впродовж другої половини ХХ століття.

Василь Іванович змалку залишився без матері. Не стала доля прихильною і в роки юності: на початку окупації Чернігівщини німці розстріляли батька (організатора і першого голову колгоспу ім. Петровського), а неповнолітнього Василя в 1942 році вивезли до Німеччини, де він служив у маєтку бауера. З полону визволили англійці, агітували не повертатися на батьківщину, але йому хотілося додому. Згодом мо-

Полевик Василь Іванович.

* Лобанова Наталія Михайлівна – заступник директора Державного архіву Чернігівської області.

Народний самодіяльний
колектив
“Спадщина”
с. Займище
Щорського району
Чернігівської області.
1994 рік.

лодого хлопця взяли писарем до стрілецької роти. Несподівано в частині оголосили, що у військовій оркестрі проходить набір музично обдарованих бійців.

Прослухали й молодого писаря, виявився бездоганний музичний слух. Досить швидко, за якихось два місяці, він опанував духові інструменти, став грати в оркестрі. Одночасно захоплювався теорією музики, вчився грати на піаніно, акордеоні.

Далі був вступ до Гомельського музичного училища, в якому чотирирічну навчальну програму Василь Іванович подолав за два роки, склав іспити достроково і з відзнакою. На екзамені прозвучали його власні пісні. То було далекого 1952 року.

Після навчання Василь обирає рідний Щорс. Керує хором у залізничному клубі. З 1954 року працює в Чернігові: баяніст-хормейстер обласної філармонії, художній керівник міського Будинку культури, старший методист обласного Будинку народної творчості. Одночасно, у 1958 році, закінчує Московський музично-педагогічний інститут імені Гнесіних.

У той же час активно працював як хормейстер. Готував багато самодіяльних колективів до виступів на конкурсах, був ініціатором створення окремих хорів.

У 1961 році Василя Івановича призначають директором Чернігівського музичного училища ім. Л. Ревуцького. 10 років він віддає вихованню молодих фахівців музики та співу, поєднуючи роботу з активною громадською діяльністю. Зокрема, керує обласним музичним товариством, обирається депутатом Чернігівської міської та Деснянської районної у місті Чернігові рад. Завдячуючи діловим якостям, його призначають директором Чернігівської обласної філармонії, якій він присвятив 14 років свого життя.

Але така обдарована людина не зупиняється на досягнутому. Василь Іванович здобуває ще одну вищу освіту – закінчує Київську консерваторію ім. П. І. Чайковського за спеціальністю хорове диригування.

Ще в роки навчання в Гомельському музичному училищі Василь Іванович захоплюється композиторством. У 1953 році, святкуючи День залізничника, хор клубу залізничника виконав його першу пісню “В майбутнє, наш поїзд, лети!”, в якій прославлялися славні трудові справи залізничників. Слова до пісні написав один із студентів залізничної школи. Пізніше Полевик написав ще кілька пісень, які виконували хорові колективи Чернігівщини.

Працюючи на керівних посадах, Василь Іванович не поривав зв'язку з колективами художньої самодіяльності. Понад 15 років працював з Іванівським самодіяльним народним хором “Полісся”. Тричі, у 1967, 1970, 1972 роках, хору присвоювалося звання “Лауреат республіканського фестивалю” з врученням двох срібних і бронзової медалей.

В останні роки свого життя В. І. Полевик працював завідувачем відділу фольклору Чернігівського обласного центру української народної творчості і керував фольклорним клубом “Спадщина” у рідному селі Займище Щорського району. Помер Василь Іванович 9 жовтня 1999 року.

Багаторічна сумлінна праця В. І. Полевика неодноразово відзначалася відзнаками. Двічі, у 1967 та 1970 роках, він нагороджувався значком “Відмінник Міністерства культури СРСР”, у 1972 році – значком “Відмінник культурного шефства над селом”. У 1967 році Указом Президії Верховної Ради УРСР за заслуги в розвитку народних талантів В. І. Полевику присвоєно звання “Заслужений працівник культури Української РСР”¹.

За громадсько-шефську роботу митець нагороджений більше ніж 50 грамотами, частина з яких зберігається в його особовому фонді. Так, у 1957 році організаційний комітет із проведення фестивалю молоді Чернігівської області нагородив В. І. Полевика Дипломом 1 ступеня як художнього керівника хорового колективу с. Займище Щорського району².

У 1962 році за участь у концертах чергового з'їзду композиторів України йому оголошено подяку Спілки композиторів України, у 1964

році – за активну участь у роботі з культурного шефства над військовими колективами СРСР – В. Полевика оголошено подяку Президії Центрального комітету профспілки працівників культури, у тому ж році оголошено подяку Урядового Шевченківського ювілейного комітету Української РСР за активну участь у підготовці до 150-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка³. Протягом 1959 та 1960 років були й грамоти від Чернігівського обласного управління культури та спільні з обласною радою профспілок за розвиток художньої самодіяльності з вокального жанру, високу виконавську майстерність, показану на обласному огляді, присвяченому підготовці до декади української літератури і мистецтва в Москві⁴.

Цікавою для дослідників стане брошура Василя Полевика “Нести людям радість”, підготовлена в роки керування Чернігівським музичним училищем. У ній ідеться про досвід роботи зі створення самодіяльного народного хору села Іванівка на Чернігівщині. Від першого знайомства із селом (а це було влітку 1957 року) Василь Іванович понад 5 років двічі на тиждень їздив за 12 кілометрів від Чернігова на репетиції. Вони тривали навіть після того, як Полевика доручили керувати музичним училищем. Зв’язувало з іванівцями – краса народної пісні, ентузіазм і прагнення людей оволодіти вокально-хоровим мистецтвом, систематична та копітка праця. Василь Іванович любив повторювати прислів’я “Пісня, як птах, – усюди знайде шлях”. Воно для нього було девізом на все життя. Автор брошури постійну і головну увагу приділяв культурі співу, зробив значний внесок у піднесення культури співу завдяки переходу на акапельний спів. Головну увагу приділяв основним елементам співу – строю ансамблю, нюансам та дикції кожного учасника⁵.

Серед особистих документів фонду привертає увагу характеристика В. І. Полевика, видана керівництвом Центрального будинку народної творчості Української РСР на старшого методиста Чернігівського обласного будинку народної творчості: “Вдумливий, старанний, ініціативний, який віддає багато енергії розвитку музичної самодіяльності всіх жанрів. Обсяг його роботи поширюється не лише на інструментальну, але й на вокально-хорову музику. Працюючи хормейстером Чернігівської капели бандуристів проявив інтерес до вивчення хоровознавства і набуття кваліфікації хормейстера”⁶.

Під час проведення заключного огляду-конкурсу художньої самодіяльності Української РСР у 1960 році прозвучали пісні, записані В. Полевицом на Чернігівщині: “Розцвітай, Поліський край”, “В садочку гуляла”, “Ой як виорем нивочку”. Програма цього заходу також знаходиться в особовому фонді⁷.

Одне з найвищих звершень Василя Івановича Полевика – 4500 зібраних ним, розшифрованих та перекладених на ноти народних пісень

рідного краю, з яких понад 200 він записав у с. Займище. Вдячні займищанці підготували збірки про відомого земляка з бібліографією зібраних та упорядкованих ним пісень, переліком основних колективів, з якими працював “поліський маєстро”, та статей, опублікованих на шпальтах місцевих газет про Полевика та його творчість⁸.

У 2006 році Чернігівською обласною радою, з метою залучення різних верств населення до збереження та охорони цінностей традиційної культури, було засновано обласну щорічну премію ім. Василя Полевика. А у 2009 році, за ініціативи Головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської облдержадміністрації, з метою відродження і збереження пісенної, музичної спадщини Чернігівщини та вшанування пам’яті відомого фольклориста, започатковано обласний фольклорний фестиваль-конкурс ім. Василя Полевика, який щороку на свято Трійці проводиться у м. Щорс та с. Займище.

¹ Державний архів Чернігівської області, ф. Р-1586, оп. 1, спр. 29, арк. 1–2.

² Там само, спр. 13, арк. 20.

³ Там само, спр. 19, арк. 2, 3, 5.

⁴ Там само, спр. 12, арк. 2, 6, 7.

⁵ Там само, спр. 20, арк. 1–9 зв.

⁶ Там само, спр. 23, арк. 2–3.

⁷ Там само, спр. 10, арк. 45, 64–65.

⁸ Подвижник у збиранні, збереженні і пропаганді пісенної спадщини Чернігівщини Василь Полевик. – Займище, 2010. – С. 3–9.

Характеризуются документы из личного фонда Василия Полевика и подаются его биографические данные.

Ключевые слова: В.И. Полевик; с. Займище; художественная самодеятельность.

There are characterized the documents of personal collection of VasyI Polevyk and is given his curriculum vitae.

Key words: V. I. Polevyk; Zaymyshche village; the amateur activity.